

Asia: VN/9627/2026

Hallituksen esitys eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausuntonne pääasiallinen sisältö

Lausuntonne pääasiallinen sisältö

Pidän esityksen tavoitteita koulutusjärjestelmän toimintakyvyn turvaamiseksi häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa sekä sääntelyn selkeyttämiseksi lähtökohtaisesti perusteltuina. Samaan aikaan kuin erilaiset vakaviin häiriötilanteisiin liittyvät toimivaltuudet ja myös näiden olosuhteiden määritelmät erilaisessa lainsäädännössä yleistyvät lainsäädäntökokonaisuudesta voi tulla hankalasti kokonaisuutena hahmottuva ja epäyhtenäinen. Ministeriön on aiheellista omalla toimialallaan seurata lainsäädäntökehitystä myös tältä kannalta.

Pidän aiheellisena tuoda esiin eräitä perusoikeuksien toteutumiseen, hyvän hallinnon vaatimuksiin sekä sääntelyn täsmällisyyteen liittyviä näkökohtia, joiden arviointia olisi perusteltua täsmentää esityksen jatkovalmistelussa.

Häiriötilanteita ja poikkeusoloja koskeva ehdotukset

Lausuntonne koskien häiriötilanteen määrittelyä

Häiriötilanteita ja poikkeusoloja koskeva sääntely

Pidän perusteltuna, että koulutusta koskevaan erityislainsäädäntöön sisällytetään säännöksiä häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varalta. Esitys liittyy samalla valmiuslain kokonaisuudistukseen, minkä vuoksi sääntelykokonaisuuden johdonmukaisuuden merkitys

korostuu.

Näkemykseni mukaan jatkovalmistelussa olisi perusteltua arvioida vielä tarkemmin ehdotetun häiriötilanteen käsitteen sisältöä sekä niitä edellytyksiä, joiden vallitessa poikkeussäännösten soveltaminen tulee mahdolliseksi.

Esitysluonnoksessa häiriötilanteella tarkoitetaan poikkeuksellista uhkaa, tilannetta tai tapahtumaa, joka vaarantaa opiskelijoiden turvallisuuden tai terveyden taikka estää koulutuksen järjestäjää toimimasta laissa säädetyllä tavalla. Häiriötilanteiden olemassaoloa ei kuitenkaan todettaisi vastaavalla tavalla kuin valmiuslain mukaisia poikkeusoloja. Tämän vuoksi olisi aiheellista täsmentää perusteluissa sitä, millä perusteella ja minkä tahon arvion nojalla häiriötilanteen katsotaan olevan käsillä silloin, kun sen perusteella voidaan ryhtyä yksilöiden oikeusasemaan vaikuttaviin poikkeuksellisiin toimenpiteisiin. Ottaen lisäksi huomioon häiriötilanteisiin liittyvien toimivaltuuksien poikkeuksellisuuden lainsäädännössä olisi aiheellista myös korostaa häiriötilanteiden vakavuutta ja poikkeuksellisuutta.

Samoin olisi perusteltua arvioida tarkemmin ehdotettujen poikkeamisvaltuuksien suhdetta valmiuslain kokonaisuudistuksessa ehdotettuun opetustoimintaa koskevaan sääntelyyn.

Lausuntonne koskien ehdotusta yksityisten koulutuksen järjestäjien varautumisvelvollisuudeksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta oppivelvollisten ensisijaisuudelle poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

Pidän lähtökohtaisesti perusteltuna sitä, että rajallisten resurssien tilanteessa turvataan ensisijaisesti oppivelvollisten oikeus koulutukseen.

Näkemykseni mukaan esityksen perusteluja olisi kuitenkin aiheellista täydentää niiden vaikutusten osalta, joita sääntelyllä voi olla muihin opiskelijaryhmiin sekä arvioida sääntelyn suhdetta perustuslain 6 §:n mukaiseen yhdenvertaisuuteen.

Lisäksi esityksen vaikutusarviointeja olisi myös tarpeen täydentää arvioimalla sitä, millaisia

vaikutuksia koulutuksen perusteista, näyttöjen toteuttamisesta ja opetusjärjestelyistä poikkeamisella voi olla opiskelijoiden mahdollisuuksiin saavuttaa koulutukselle asetetut osaamistavoitteet pitkittyvissä häiriötilanteissa. Tältä osin viitataan myös oppivelvollisten tosiasiallisen yhdenvertaisuuden merkitykseen erityisesti tukea tarvitsevien opiskelijoiden näkökulmasta.

Lausuntonne koskien ehdotusta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain uudeksi 45 a §:ksi

Esityksessä ehdotetaan mahdollisuutta poiketa eräistä henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimista koskevista menettelyistä sekä näyttöjen toteuttamistavoista. Totean, että jatkovalmistelussa olisi perusteltua tarkentaa sääntelyn soveltamisedellytyksiä erityisesti siltä osin kuin ehdotetut säännökset perustuvat käsitteeseen "pitkäkestoinen häiriötilanne". Esityksestä ei täysin selkeästi ilmene, miten tällaisen tilanteen olemassaolo todetaan eikä myöskään se, millaisella menettelyllä opetus- ja kulttuuriministeriö voisi puuttua säännösten soveltamiseen yksittäistapauksessa. Sääntelyn ennakoitavuuden ja yhdenmukaisen soveltamisen näkökulmasta olisi perusteltua täsmentää näitä kysymyksiä esityksen jatkovalmistelussa.

Lausuntonne koskien ehdotusta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain uudeksi 52 a §:ksi

ks. edellinen kohta

Lausuntonne koskien ehdotusta ylioppilastutkinnosta annetun lain uudeksi 4 a §:ksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta lukiolain uudeksi 18 a §:ksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta lukiolain 4 §:n muuttamisesta

-

Lausuntonne koskien ehdotusta tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain uudeksi 26 a §:ksi

-

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ää koskevat muutokset

Lausuntonne koskien lain 8 §:ään ehdotettavia muutoksia

-

Ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin ehdotettavat muutokset

Lausuntonne koskien lain 5 a §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Lausuntonne koskien lain 21 §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Lausuntonne koskien lain 22 §:ään ehdotettavaa muutosta

Pidän ymmärrettävänä tarvetta huomioida ylioppilastutkinnon arvostelujärjestelmän erityispiirteet sekä eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisussa EOAK/2193/2023 esiin tuodut näkökohdat.

Ehdotettu sääntely liittyy Suomen perustuslain 21 §:ssä turvattuun oikeuteen saada perusteltu päätös. Tämän vuoksi säätämisyjärjestysperusteluissa olisi perusteltua arvioida yksityiskohtaisemmin hallintolain perusteluvollisuudesta poikkeamisen hyväksyttävyyttä ja oikeasuhtaisuutta.

Esityksen perusteluissa olisi lisäksi aiheellista täsmentää, mitä tietoja kokelaalle tulee jatkossa vähintään antaa arvosteluperusteiden soveltamisesta sekä millä tavoin ehdotettu erityissääntely turvaa oikeuden arvioida oikaisuvaatimukseen annettavan ratkaisun asianmukaisuutta.

Pidän tärkeänä, että sääntelykokonaisuudesta ilmenee selkeästi, miten oikeusturvan toteutuminen varmistetaan silloin, kun hallintolain yleisestä perusteluvollisuudesta poiketaan. Samassa yhteydessä olisi aiheellista tuoda esiin se, että oikaisuvaatimuksen yhteydessä päätös kuitenkin edellyttää myös perustelut.

Lausuntonne koskien lain 24 §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Ammatillisen koulutuksen työelämätoimikunnat

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen työelämätoimikuntia koskevia muutosehdotuksia

Totean, että arvioinnin oikaisumenettelyllä on opiskelijoiden oikeusturvan kannalta olennainen merkitys. Mikäli työelämätoimikuntien tehtäviä siirretään Opetushallitukselle, jatkovalmistelussa olisi perusteltua arvioida muutoksen vaikutuksia oikeusturvan toteutumiseen sekä varmistaa, että Opetushallituksella on käytettävissään tehtävien hoidon edellyttämät toimivaltuudet ja resurssit. Samalla olisi aiheellista arvioida, ovatko tiedonsaantioikeuksia koskevat säännökset muuttuneessa tehtävärakenteessa riittäviä Opetushallitukselle siirtyvien tehtävien asianmukaiseksi hoitamiseksi.

Täsmennykset toisen asteen lukuvuosimaksuja koskeviin säännöksiin

Lausuntonne koskien lukiolain 34 a §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta annettuun lakiin ehdotettava muutos

Lausuntonne koskien lain 3 §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Kostama Outi
Oikeuskanslerinvirasto - Oikeuskansleri